

Klank en beeldprojecties verlenen orgelconcerten een extra dimensie. © Corbis

Iedereen orgelt

Jozefien Van Huffel

Sprankelend. Verfrissend. Ongedacht. Ziehier drie termen, waarde lezer, die niet meteen orgels en orgelmuziek oproepen. Ze zijn echter wel terug te vinden in het programmaboekje van *Orgel Origineel*. Dit festival wil demonstreren wat er met orgels allemaal mogelijk is, en dat nog het liefst aan een breder publiek dan de trouwe schare bezoekers van orgelevenementen.

Trefdag en festival kijken naar de toekomst van het orgel

HOEVEEL Vlamingen wonen al eens een orgelconcert bij? Weten hoe een orgel werkt? Voor de meeste stervelingen is het pijporgel onbekend terrein. Daarin proberen een aantal organisaties en enthousiastelingen verandering te brengen.

Zo organiseert Orgel in Vlaanderen komend weekend de trefdag en het festival *Orgel Origineel*. „Een van onze doelstellingen is de promotie van het orgel bij het grote publiek”, vertelt Daniël Vanden Broecke. „Vlaanderen heeft een rijk en verscheiden orgelpatrimonium, dat bovendien grotendeels wordt onderhouden door de gemeenschap. Misschien stel ik het nu wat cru, maar wij willen het orgel teruggeven aan de mensen.”

De trefdag op zaterdag, met lezingen en demonstratieconcerten,

is bedoeld voor mensen die als beroeps of als vrijwilliger omgaan met orgels. Vanden Broecke: „We noteren geregeld vragen van lokale besturen over de mogelijkheden van een bepaald instrument en over het nut van restauratie. Veel daarvan wordt nu op één dag beantwoord. Handig, niet? Daarnaast willen we ook aantonen dat veel meer mogelijk is dan de gebruikelijke orgelconcerten.”

Dat tweede aspect komt tot uiting in de programmatie van de festivaldag op zondag. De Italiaan Lo Muscio brengt jazz op het orgel, een andere organist werkt samen met een choreografe. „We hebben ook kindervoorstellingen. Orgelmuziek zal animatiefilmpjes begeleiden, en ook een theaterstuk heeft betrekking op het instrument”, glundert Vanden Broecke. Bewust festival is het eerste in zijn

soort, al zetten ook anderen zich naarstig in voor de promotie van het orgel. Gerard Pels is zaakvoerder van Orgelbouw Pels-D'Hondt in Herselt en zet straks tijdens de trefdag zijn visie uiteen over de toekomst van het instrument. „Ik geloof dat niemand zoveel roots in de orgelwereld heeft als ik”, lacht hij.

Hij legt uit: „Pels was het Nederlandse bedrijf van de familie van mijn vader, mijn moeder was een D'Hondt. Ze ontmoetten elkaar tijdens het eerste internationale orgelmakerstreffen ooit, in 1947. Ik kan dus niet anders dan pijporgels promoten!”

Omdat het pijporgel in de vergegetenheid dreigt te raken, houdt Pels geregeld open deur in zijn atelier. „Keer op keer blijken velen gefascineerd. En kinderen vinden het steevast leuk. Mensen met techni-

sche belangstelling vinden het een prachtige machine, geschiedenis-liefhebbers smaken het verhaal erachter, nog anderen houden veeleer van de gewijde sfeer rond het instrument.”

„Bezoekers vraag ik ook altijd waar ze wonen. Ik ken meestal een orgel in de buurt, met de bijbehorende geschiedenis. Parochiepriesters geef ik overigens altijd de raad om 'hun' orgel zoveel mogelijk te laten spelen. Anders gaat de mechaniek knellen of raken de pijpen verstopt.”

Pels kijkt echter verder dan de eigen winkel. „Een jaar geleden organiseerde ik een internationaal congres in Rotterdam, *How to Find New Friends for the Pipe Organ?* Hoe het pijporgel nieuwe vrienden bezorgen? Een orgelvereniging blijkt nog vaak een eenmanszaak. Die inspanning is moeilijk vol te

houden, maar wie het groter ziet, moet natuurlijk fondsen werven. Vandaar dat sommige projecten echt worden geschreven op maat van de Europese Unie en haar subsidiebeleid.”

Gerard Pels organiseert ook ongebruikelijke orgelevenementen. „Zo maakte ik een film over een kind dat verdwaalt in een orgel, programmeerde ook al eens *The Phantom of the Opera* in stille versie, waarbij een organist improviseerde bij de filmbeelden. Geregeld durf ik ook een orgelconcert te verrijken met een beeldprojectie van de organist. Als je naar orgelmuziek luistert, valt er niets te zien. Met vier camera's en een mengpaneel wordt een concert een stuk boeiender. Binnenkort is er zo'n projectie in Testelt.”

Zonder grenzen

Op het niveau van de bisdommen houden orgelcommissies de toekomst van de pijporgels in de gaten. „Deze commissies groeiden in de schoot van de dienst kerkfabrieken”, legt Luc Van Hilst van de orgelcommissie van het aartsbisdom Mechelen-Brussel uit. „Parochies zitten vaak met vragen over de restauratie van orgels, of vrezden dat een nieuw orgel plaatsen onbetaalbaar is. Wij geven advies.”

Daarnaast proberen de commissies het beroep van organist aantrekkelijk te maken en wordt getracht orgels zoveel mogelijk binnen het kerkelijke patrimonium te houden. In onbruik geraakte orgels uit kloosterkapellen bijvoorbeeld vinden dankzij de commissies een nieuwe bestemming. Een orgelcommissie houdt zich echter niet bezig met de promotie van het instrument. „Onze taak beperkt zich tot de orgelcultuur in de mate deze in dienst staat van de eredienst. Maar orgels hebben vanzelfsprekend ook een tweede, culturele functie.”

Met de promotie van dat culturele aspect overschrijdt orgelbouwer Pels intussen de landsgrenzen. „Mij werd gevraagd een aantal orgels te bekijken in Egypte, waar het pijporgel omstreeks 250 vóór Christus ontstond. Ik ontdekte er een orgel dat in 1910 door een leerling van mijn overgrootvader was geplaatst. Het was aan renovatie toe, maar dat konden ze niet betalen.”

Bijgevolg richtte Pels een soort Orgelbouwers Zonder Grenzen op, om geld in te zamelen en orgelbouwers aan te spreken om als vrijwilliger in Egypte orgels bespeelbaar te maken. „Desgewenst gebruiken we zelfs de Arabische stemming, dat maakt de kennisgeving makkelijker. Zolang ik maar mensen voor het pijporgel kan winnen...”

Op 12 september om 20 uur wordt in de dorpskerk van Testelt het gerestaureerde Colinorgel ingespeeld. Uw zijte reserveren kan telefonisch via 013/77.28.06 (na 20 uur) of via een e-mailje naar info@parochiestelt.be. Meer info op de website: www.parochiestelt.be • Het gratis festival *Orgel Origineel* heeft plaats op 14 september op verschillende locaties in Hasselt. Meer info via telefoon 03/202.77.06 of e-mail info@orgelinvlaanderen.be. Surf u ook naar de website www.orgelinvlaanderen.be.